

NOVES TENDÈNCIES EN LA CREACIÓ I GESTIÓ D'EMPRESSES SOCIALS: CASOS D'ESTUDI (II)

Coordinadora: Teresa Mª Monllau Jaques

SOM MOBILITAT: nou model de mobilitat sostenible

Autors

Nina Magomedova

Professora de l'assignatura d'emprenedoria social de la UIC

Ramon Bastida

Professor de comptabilitat i finances de la UPF Barcelona School of Management

Marta Mas-Machuca

Professora dels estudis d'economia i empresa de la UIC

OBJECTIUS GENERALS

El cas de Som Mobilitat (cooperativa de consum sense ànim de lucre que treballa per una mobilitat més sostenible) ens ofereix una oportunitat per entendre els nous models de negoci que es poden generar en l'àmbit de l'economia social i solidària.

OBJECTIUS ESPECÍFICS

Per tal d'assolir l'objectiu general anterior, es proposa la consecució dels següents objectius específics:

1. Familiaritzar-se amb les diferències existents entre l'economia social i solidària i l'economia convencional o capitalista.
2. Entendre el que són i el que representen les cooperatives com a empreses socials.
3. Prendre consciència de la importància dels valors i la cultura organitzacional.
4. Reflexionar sobre els nous models de negoci centrats en l'economia col·laborativa i el cooperativisme de plataforma.
5. Conèixer les formes d'organització i funcionament d'aquest tipus de cooperatives.
6. Entendre el funcionament econòmic i financer d'aquest tipus de cooperatives

1. INTRODUCCIÓ

Som Mobilitat és defineix com una “cooperativa de consum sense ànim de lucre que treballa per una mobilitat més sostenible”. La seva activitat principal consisteix en oferir serveis per compartir vehicles elèctrics entre persones que componen un veïnat, entitats locals, empreses i administracions a tot Catalunya. Neixen amb una finalitat tal i com expressen en el seu manifest¹:

“Volem transformar la mobilitat basada en un ús privat del vehicle en una mobilitat on el vehicle i el trajecte puguin ser compartits enxarxant persones i col·lectius per tal de construir models de transport eficients i sostenibles. Avui, les noves tecnologies i l’avenç en fórmules de mobilitat alternativa permeten dissenyar un model de mobilitat decreixent en el nombre de vehicles i en emissions de CO2.”

2. HISTÒRIA DE LA COOPERATIVA I FUNDADORS

Som mobilitat és una cooperativa creada per Arnau Vilardell i Ricard Jornet. El projecte va sorgir el juny de 2016. La base inicial era a Mataró. Molts dels socis originals de Som Mobilitat, unes 70 persones en total, eren també els socis de la cooperativa Som Energia. Aquesta cooperativa estava muntada com una cooperativa sense ànim de lucre formada pels propis consumidors del producte que ella generava, l’energia verda. Els fundadors de Som Mobilitat han decidit de seguir aquest model: la cooperativa de consumidors sense ànim de lucre, i l’han adaptat per a la cooperativa de mobilitat sostenible. L’activitat principal de Som Mobilitat consisteix en posar a disposició del públic vehicles elèctrics (cotxes, bicicletes, etc.), que el client pot utilitzar durant hores, pagant el temps d’ús. Posant en funcionament aquest servei, l’empresa pretén ajudar a la sostenibilitat de l’ecosistema.

1. <https://www.sommobilitat.coop/manifest/>

Ricard Jornet és emprenedor i professor de màrqueting a la Universitat Autònoma de Barcelona. És un dels fundadors i actualment president del consell rector i gestiona les funcions estratègiques de Som Mobilitat. Va crear aquesta cooperativa pel seu afany emprenedor per a projectes d'energies renovables. Per altra banda, l'Arnau Vilardell és l'altre fundador de la cooperativa i actualment n'és el coordinador. Durant molts anys s'ha dedicat a la gestió de diferents projectes i acull la idea de Som Mobilitat com a repte amb l'al·licient de col·laborar en una iniciativa social. Juntament amb el programador responsable del desenvolupament de l'app i l'enginyer amb una àmplia experiència de treball en empreses multinacionals de sector energètic, Arnau i Ricart van posar en marxa la cooperativa Som Mobilitat.

Els quatre cofundadors son professionals de 40-45 anys amb molts anys d'experiència i molta professionalitat. No són joves que acaben de muntar la seva primera start-up, i podrien muntar un altre projecte, que també tindria èxit. Després d'anys de treball en grans empreses, l'èxit, bon sou, i el prestigi van perdre valor per a ells, volien dedicar la seva vida a quelcom en què realment podessin aportar i contribuir a millorar la societat, és a dir, un projecte empresarial amb què es puguin identificar. Els fundadors volien canviar el món, i és el que els va unir. Tots eren socis de Som Energia, i els agradava el model que proposa aquesta cooperativa: provocar un canvi a través del consum. D'aquí la idea de crear una cooperativa de consum.

3. MISSIÓ DE SOM MOBILITAT

Som Mobilitat SCCL es constitueix com a una Societat Cooperativa de Consumidors i Usuaris, sense ànim de lucre, subjecta als principis i disposicions la Llei 12/2015 de 9 de juliol, de Cooperatives de Catalunya. L'objecte de Som Mobilitat és impulsar totes aquelles accions o projectes que contribueixin a què tots els desplaçaments dels seus socis siguin més sostenibles i contaminin menys el medi ambient, reduint el número de

vehicles acumulats a les nostres ciutats. Sempre en base als sis principis fundacionals:

1. Mobilitat. Ampliar les alternatives en transport sostenible.
2. Comunitat. Construir junts altres opcions de mobilitat.
3. Sostenibilitat. Apostar per una mobilitat menys contaminant.
4. Ciutat. Compartir vehicles i reduir el nombre de cotxes.
5. Qualitat. Millorar la qualitat de l'aire de les ciutats.
6. Estalvi. Reduir despeses en la mobilitat individual.

Tots els que d'alguna manera formen part de Som Mobilitat tenen present la missió. És important tenir-la present dia a dia per no desviar-se de la idea inicial. Ho fan a través de debats continus, exploració col·lectiva de diverses solucions, etc. Es pot dir que el procés d'internalització de la missió, amb l'objectiu d'intercanviar d'experiències, mantenir vius els objectius estratègics i els valors de la cooperativa, es porta a terme a través de quatre esdeveniments principals. Aquests esdeveniments ajuden a generar la comunitat, compartir experiència i definir la direcció de l'empresa en el futur:

- L'assemblea anual, en la que participen uns 60 socis anualment.
- Jornada de treball, un retir d'un dia sencer que organitzen un cop a l'any just després de l'assemblea anual.
- Ral·li de cotxes, on el guanyador és qui consumeix menys electricitat.
- “Hackathon”, on es llança un repte als programadors al Tecnocampus de Mataró, i ells donen la resposta a la cooperativa.

Figura 1: Dissenys Som Hackathon 2019 i 2on Ral·li Som Mobilitat. **Font:** www.sommobilitat.coop

4. ESTRUCTURA ORGANITZATIVA

Som Mobilitat té l'estructura pròpia d'una cooperativa, però a l'hora treballa en un model en xarxa molt arrelat al territori. Tal com mostra la figura 2, passarem a descriure aquests dos aspectes que són importants per entendre el funcionament d'aquesta cooperativa.

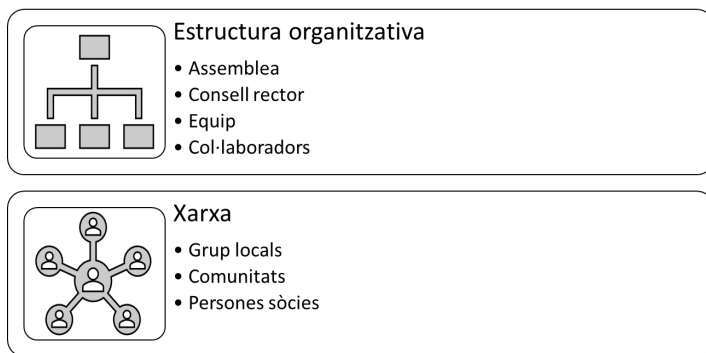

Figura 2: Estructura organitzativa i Xarxa a Som Mobilitat. **Font:** www.sommobilitat.coop

4.1. ASSEMBLEA

L'assemblea agrupa a totes les persones sòcies i és on es prenen les decisions clau de la cooperativa: una persona, un vot. Existeixen dos perfils de socis: soci-usuari, i soci-activista. Segons els fundadors de la cooperativa:

“Al soci-usuari no li importen els valors cooperativistes, però sí el servei. Venen a nosaltres perquè els agrada el producte, però no els interessa la missió de la cooperativa. Als socis-activistes sí. I per a nosaltres és important que tots comparteixin els nostres valors. Per això intentem educar els usuaris, donant informació sobre les nostres activitats i col·laboracions. Deixem “missatges” per demostrar-los que som alguna cosa més que els nostres competidors, que la nostra missió va més enllà del servei de cotxe compartit. Ens envoltem de col·laboradors del sector de l'economia social i solidària.”
(Co-fundador Arnau Vilardell)

4.2. CONSELL RECTOR

El Consell rector, escollit per les persones sòcies, s'encarrega d'implementar les directrius marcades per l'assemblea tot respectant els valors recollits en els estatuts de la cooperativa, amb càrrecs voluntaris no remunerats.

4.3. XARXA

Som Mobilitat opera a Catalunya sota una lògica de proximitat: es posen en contacte agents locals de cada municipi per entendre millor cada realitat i poder així oferir suport perquè a cada territori siguin les persones que hi viuen les que decideixin com fer una mobilitat més sostenible. Per això treballen els grups locals, les comunitats i els connectors. Primer, els grups locals els formen persones, entitats i ajuntaments que, de forma voluntària, fan que el projecte de Som Mobilitat prengui forma, creixi i s'arreli a les diferents realitats locals d'arreu del territori. Els Grups Locals són l'ànima de la cooperativa. Segon, les comunitats són el conjunt de persones, entitats i ajuntaments que, de forma voluntària, fan que el projecte de Som Mobilitat sigui realitat a cada barri o municipi. Tercer, són persones sòcies que es comprometen amb la cooperativa a dinamitzar el grup local d'un territori o municipi amb l'objectiu de constituir un grup local. Per ser-ho només cal que, una vegada siguis soci, ho comuniquis a l'equip tècnic. D'aquesta manera és com el model de negoci es va ampliant.

Figura 3: Assemblea ordinària. **Font:** www.sommobilitat.coop

4.4. EQUIP

L'equip de Som Mobilitat inclou tant els professionals del sector convencional, amb l'experiència en empreses comercials i unes grans corporacions, com els del tercer sector, que formen o formaven part d'altres cooperatives, de les empreses sostenibles, i entitats de la economia social i solidària. Aquest acostament és en el perfil híbrid de l'equip, que uneix l'eix econòmic amb l'eix de la sostenibilitat, i ajuda a la empresa a aconseguir els seus objectius tant econòmics com mediambientals.

4.5. COL·LABORADORS

Per últim, els col·laboradors són els que ajuden a la cooperativa a créixer i desenvolupar-se, però sense formar part de l'equip fix de la cooperativa. Són importantíssims per a Som Mobilitat, ja que comparteixen les seves experiències, ajuden en la presa de decisions clau i en la integració de la cooperativa a la xarxa de l'economia social i solidària.

5. INTERCOOPERACIÓ I ALIANCES

L'empresa Som Mobilitat està participant en el camp del transport compartit i sostenible a tot Europa. Aquesta empresa ha participat en la constitució i forma part de RESCoop Mobility, la primera xarxa de cooperatives elèctriques europees de mobilitat (amb renovables) compartida. També ha signat un acord amb Partago, una cooperativa de vehicles elèctrics belga per compartir una plataforma tecnològica i crear una entitat de segon nivell que governi i supervisi el desenvolupament tecnològic. Aquesta entitat està oberta a totes aquelles cooperatives que vulguin compartir tecnologia de mobilitat elèctrica. L'empresa col·labora amb el moviment mundial de persones i entitats de Ouishare que treballen per donar un sentit social a l'economia col·laborativa.

Som Mobilitat no vol enganxar-se, vol millorar, obrir i compartir la plataforma amb totes les cooperatives de mobilitat elèctrica d'Europa per crear junts una xarxa de mobilitat elèctrica compartida que ens permeti viatjar pel continent compartint vehicles elèctrics.

A dia d'avui, ja hi ha cinc cooperatives que s'han unit al projecte per compartir bones pràctiques i tecnologia. Però necessiten ajuda per continuar finançant el desenvolupament de la plataforma de mobilitat elèctrica compartida per a les cooperatives europees.

Si les cooperatives de mobilitat elèctrica avancen juntes, sota el mateix paraigua tecnològic, compartint eines digitals, bones pràctiques, productes i coneixements, segur que podrien construir un projecte d'èxit que, arrelat al territori i creant comunitat, ajudarà a estructurar innovacions en la mobilitat a partir d'una perspectiva social i en clau sostenible.

6. FINANÇAMENT I SOSTENIBILITAT ECONÒMICA

A l'inici de l'empresa, l'any 2016, el projecte d'una inversió inicial va ser realitzat pels fundadors Arnau i Ricard, i va consistir en la compra de cinc cotxes, fent una prova a la ciutat de Mataró.

A mesura que el nombre de membres de la cooperativa creixia, es va obrir un portal en el qual les persones podien fer-se sòcies amb la contribució de 10 euros al capital social de l'empresa.

Una altra font de finançament que té l'empresa és l'opció d'invertir mitjançant l'adquisició de participacions que tenen un tipus d'interès del 3%. Les participacions són de 100 Euros.

Som Mobilitat ha col·laborat amb Goteo, una organització per compartir projectes i oferir l'opció de fer petites aportacions. La cooperativa es finança mitjançant ingressos dels serveis que ofereix, productes que venen, aportacions al capital (obligatori i voluntari), venda de títols participatius, ajuts de diferents administracions públiques en lliure competència i altres possibles ingressos (premis, etc.). L'empresa només treballa amb entitats financeres de caràcter ètic.

D'altra banda, a través d'una campanya de donacions de crowdfunding, en què les persones que creuen en el projecte poden aportar les quantitats econòmiques que creguin convenient, és a dir, la campanya s'ha de centrar en la sostenibilitat econòmica per aconseguir un canvi real en la societat. A través d'una cooperativa de consum els fundadors pensen que és de vital importància que la comunitat prengui consciència de l'essencial que és el transport sostenible per al món on viuen. Ja que avui en dia el transport és fonamental, seria bo intentar que això no deixi cap marca a terra i deixi la mínima possible.

La missió de Som Mobilitat inclou els components de comunitat, mobilitat sostenible i sostenibilitat, i també el factor econòmic. Per a la cooperativa, l'autofinançament és la clau de l'èxit, i tots els participants, de socis-cooperativistes a consell rector, ho entenen i ho comparteixen.

Com que no tenen ànim de lucre, reinverteixen els beneficis a la cooperativa mateixa, perquè així la fan créixer: han comprat **més cotxes**, s'expandeixen geogràficament i al seu torn atreuen a nous socis. El 85% de beneficis es queden al territori local (on hi ha els socis mateixos), i el 15% va a el manteniment de l'app i la pàgina web. La sostenibilitat econòmica forma part de l'ADN de la cooperativa, perquè els permet créixer i provocar el canvi real, un canvi en la comunitat mateixa, fer participar a la comunitat. És important, ja que son una cooperativa de consum.

7. EL FUTUR DE LA MOBILITAT PASSA PER LA SOSTENIBILITAT A BARCELONA

Barcelona és una ciutat gran, realment molt poblada, i cada cop té menys passos de cotxes i s'utilitza més el transport públic o el transport sostenible. Des del punt de vista de Som Mobilitat, la millor opció perquè el servei que ofereix aquesta empresa tingui èxit és mitjançant la publicitat de sensibilització als possibles

consumidors, que són tots aquells que tenen permís de conduir. Aquesta publicitat hauria d'anar vinculada als ajuntaments de cada zona de Barcelona i hauria de comptar amb un gran suport de les administracions públiques per tal de crear una societat més sostenible.

La manera de finançar que pot ser útil, és a través d'usuaris i socis que utilitzen el servei. Aquests usuaris pertanyen a grups locals que es financen mitjançant els avantatges d'exercir el servei (un cop coberts els costos), són distribuïts un 15% per la cooperativa i un 85% per grup local. D'aquesta manera, els avantatges es mantenen al territori i es poden reinvertir en nous productes i serveis per fomentar una mobilitat més sostenible.

A Som Mobilitat són conscients que l'entrada a Barcelona d'aquest tipus d'empresa no és una tasca fàcil, ja que quan es tracta de cotxes, hi ha una part dels possibles consumidors que rebutgen l'oferta pel simple fet de no conduir un cotxe a la ciutat. Però els fundadors creuen que la idea d'implementar un sistema de transport sostenible i comunitari és una manera excel·lent de reduir el nombre de vehicles en circulació i el nivell de contaminació creat a Barcelona.

Des del seu punt de vista han arribat a la conclusió que la millor manera de penetrar en el negoci barceloní seria posar a disposició dels possibles usuaris, una sèrie de cotxes elèctrics determinats estacionats als aparcaments públics i distribuïts entre els diferents districtes de Barcelona.

El nombre de vehicles per districte estaria en funció de la mida del districte i del nombre d'usuaris potencials a cada zona. Pensen que la decisió de dividir Barcelona per districtes és un reflex de la política de l'empresa, que aposta pels grups locals, el seu objectiu principal és dur a terme una mobilitat més sostenible al seu territori sensibilitzant i desenvolupant canvis de manera que els seus moviments tenen el menor impacte negatiu sobre el seu entorn. Aquests grups són els que millor coneixen les necessitats de mobilitat existents en un territori i poden conèixer millor quins serveis de mobilitat més sostenibles s'han de promoure.

8. PREGUNTES

- En què consisteix el model de negoci de Som mobilitat? Quines són les diferències amb una empresa de lloguer de vehicles convencional?
- Quines són les característiques principals del model de governança d'una empresa cooperativa com Som mobilitat?
- Les empreses de l'economia col·laborativa basen la seva sostenibilitat econòmica en el creixement. Quins són els factors clau perquè Som mobilitat pugui créixer i ser sostenible econòmicament?
- Utilitzant les dades de les figures 4 i 5 (veure annex) , respon a les preguntes: Com s'avalua la situació financera actual de l'empresa? Quina és la dinàmica dels darrers 3 anys?

9. REFERÈNCIES D'INTERÈS

9.1. BIBLIOGRAFIA

- Ley 5/2011 de Economía Social. Gobierno de España. Ministerio de Trabajo e Inmigración.
- Número 410 de la revista “Cooperació Catalana” de la Fundació Roca Galès.

9.2. ENLLAÇOS

- Estatuts de som mobilitat
<https://www.sommobilitat.coop/wp-content/uploads/2017/10/Estatuts-SomMobilitat.pdf>

- Federació de Cooperatives de Treball de Catalunya:
<https://www.cooperativestreball.coop>
- Confederació de Cooperatives de Catalunya:
<https://www.cooperativescatalunya.coop/index.php/ca/>
- Portal de economía solidaria REAS (red de redes de economía alternativa y solidaria):
<http://www.economiasolidaria.org>
- Carta de Principios de la Economía Solidaria promovida por el Portal de economía solidaria REAS (red de redes de economía alternativa y solidaria):
http://www.economiasolidaria.org/files/CARTA_ECONOMIA_SOLIDARIA_REAS.pdf
- Revista Cooperació Catalana:
<http://www.rocagales.cat/publicacions/cooperacio-catalana/>
- Xarxa d'Economia Solidària de Catalunya XES:
<https://xes.cat>
- <https://www.coceta.coop>

10. ANNEXES

	31/12/2019	31/12/2018	31/12/2017
Import net de la xifra de negocis	180.772,49	74.547,25	31.492,23
Altres ingressos d'exploració	192.244,88	189.153,41	44.046,86
Aprovisionaments	0	-23.962,76	-16.778,86
Despeses de personal	-151.731,33	-105.256,40	-23.794,34
Altres despeses d'exploració	-129.574,87	-71.413,63	-39.904,44
Amortització de l'immobilitzat	-50.628,14	-33.132,10	-7.271,64
Altres resultats	3.419,22	0	0
A) Resultat d'exploració	44.502,25	29.935,77	-12.210,19
Ingressos financers	0	0	0
Despeses financeres	-10.439,90	-3.351,88	0
B) Resultat financer	-10.439,90	-3.351,88	0
C) Resultat abans d'impostos (A + B)	34.062,35	26.583,89	-12.210,19
19. Impost sobre beneficis	-6.812,47	-4.380,94	0
D) Resultat de l'exercici (C + 18)	27.249,88	22.202,95	-12.210,19

Figura 4: Compte de pèrdues i guanys. **Font:** Informe anual de Som Mobilitat

Actiu	31/12/2019	31/12/2018	31/12/2017
A) Actiu no corrent	537.836,65	217.002,32	119.523,31
Immobilitzat intangible	28.249,34	0	0
Immobilitzat material	493.158,80	204.878,30	119.000,90
Inversions financeres a llarg termini	14.624,02	12.124,02	124,02
Actius per impostos diferits	1.804,49	0	398,39
B) Activo corrent	221.152,34	197.527,14	90.358,23
Deutors comercials i altres comptes a cobrar	160.007,14	123.180,29	75.243,41
Efectiu i altres actius líquids equivalents	61.145,20	74.346,85	15.114,82
Total actiu (A + B)	758.988,99	414.529,46	209.881,54

Passiu			
A) Patrimoni net	52.718,90	63.880,62	4.134,29
Capital	19.471,74	15.080,00	7.930,00
Resultats d'exercicis anteriors	5.997,28	-15.783,89	-3.585,52
Resultat de l'exercici	27.249,88	22.202,95	-12.210,19
Subvencions, donacions i llegats rebuts	0	42.381,56	12.000,00
B) Passiu no corrent	501.177,98	305.882,55	196.700,00
Deutes a llarg termini	67.427,47	0	0
Passius per impost diferit	12.599,51	3.982,55	0
Deute amb característiques especials a LP	421.151,00	301.900,00	196.700,00
C) Passiu corrent	205.092,11	44.766,29	9.047,25
Passius vinculats mantinguts per a la venda	0	20.000,00	0
Deutes amb entitats de crèdit	39.521,79	0	0
Provisions a curt termini (formació, educació)	1.620,91	1.199,13	0
Altres deutes a curt termini	7.996,74	3.510,00	11,82
Deutes amb empreses del grup a curt termini	75.410,00	0	0
Creditors i altres comptes a pagar	80.542,67	20.057,16	9.035,43
Total patrimoni net i passiu (A + B + C)	758.988,99	414.529,46	209.881,54

Figura 5: Balanç de Situació. **Font:** Informe anual de Som Mobilitat

Nina Magomedova

nmagomedova@uic.es

Ramon Bastida

ramon.bastida@bsm.upf.edu

Marta Mas-Machuca

mmas@uic.es

Per disposar de la nota pedagògica del cas,
podeu fer la consulta via email.

Entitats col·laboradores

UNIVERSITAT DE
BARCELONA

